

प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७४

निर्वाचन आयोगबाट स्वीकृत मिति

२०७४/०५/३०

प्रस्तावना : प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ मा गरिने पर्यवेक्षणलाई व्यवस्थित र मर्यादित बनाउनुका लागि पर्यवेक्षण सम्बन्धी कार्याविधि तयार गर्ने, पर्यवेक्षण संस्थालाई अनुमति तथा सम्बन्धन प्रदान गर्न निर्वाचन आयोग ऐन, २०७३ को दफा ६ सोही ऐनको दफा ५० ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी निर्वाचन आयोगले यो निर्देशिका जारी गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

- (१) **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस निर्देशिकाको नाम “प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७४” रहेको छ ।
(२) यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- (२) **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :
- (क) “आयोग” भन्नाले संविधानको धारा २४५ बमोजिमको निर्वाचन आयोग सम्झनु पर्छ ।
(ख) “एकाई” भन्नाले यस निर्देशिकाको दफा ९ बमोजिमको निर्वाचन पर्यवेक्षण व्यवस्थापन एकाई सम्झनु पर्छ ।
(ग) “निर्वाचन” भन्नाले प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्यको निर्वाचन सम्झनुपर्छ र सो शब्दले उप निर्वाचनलाई समेत जनाउँछ ।
(घ) “निर्वाचन अधिकारी” भन्नाले जिल्ला निर्वाचन कार्यालयको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले क्षेत्रीय निर्वाचन कार्यालयको प्रमुखलाई समेत जनाउदछ ।
(ङ) “निर्वाचन अधिकृत” भन्नाले निर्वाचन आयोग ऐन, २०७३ को दफा १९ बमोजिम नियुक्त भएको मुख्य निर्वाचन अधिकृत र निर्वाचन अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सहायक निर्वाचन अधिकृतलाई समेत जनाउदछ ।
(च) “पर्यवेक्षक” भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम पर्यवेक्षण गर्न अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
(छ) “पर्यवेक्षण आचार संहिता” भन्नाले निर्वाचन आयोग ऐन, २०७३ को दफा ६ को प्रयोजनको लागि आयोगले बनाएको पर्यवेक्षण आचार संहितालाई सम्झनु पर्छ ।
(ज) “पर्यवेक्षण संघ/संस्था भन्नाले” यस निर्देशिको दफा (७) बमोजिम आयोगबाट पर्यवेक्षण अनुमति प्राप्त संघ/संस्था/सञ्जाललाई सम्झनु पर्छ ।
(झ) “मतदान अधिकृत” भन्नाले निर्वाचन आयोग ऐन, २०७३ को दफा १९ बमोजिम नियुक्त भएको मतदान अधिकृत सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सहायक मतदान अधिकृतलाई समेत जनाउँदछ ।
(ञ) “मतदान केन्द्र” भन्नाले निर्वाचनमा मतदान गर्ने प्रयोजनका लागि आयोगले तोकेको मतदान केन्द्र सम्झनु पर्छ ।
(ट) “समिति” भन्नाले यस निर्देशिकाको दफा ८ बमोजिमको निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद -२

पर्यवेक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

- (३) राष्ट्रिय पर्यवेक्षण : (क) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा निर्वाचन, २०७४ को निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्ने संघ/संस्थाहरूले आयोगबाट अनुमति प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।
(ख) आयोगले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रका पर्यवेक्षणमा ख्यातिप्राप्त र अनुभवि व्यक्ति, संस्था तथा नेपाली नागरिकलाई मतदानको दिन निर्वाचन पर्यवेक्षणको अनुमति दिन वा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (४) पर्यवेक्षण गर्न संघ/संस्थाहरूलाई दिइने अनुमतिका आधारहरू: (१) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को पर्यवेक्षण अनुमति प्राप्त गर्न चाहने प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको संघ/संस्थाले देहाय बमोजिमका कागजातहरू संलग्न गरी आयोगमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
(क) संस्था दर्ताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि,
(ख) संस्थाको उद्देश्य सुशासन, लोकतन्त्र, निर्वाचन, मानव अधिकार र शान्ति प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित भएको,
(ग) संस्था नविकरण भएको निस्साको प्रतिलिपि,
(घ) संस्थाको विधानको प्रतिलिपि,
(ङ) संस्थाको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको प्रतिलिपि,
(च) संस्थाका कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूको नामावली,
(छ) विगतमा गरेका राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय निर्वाचन पर्यवेक्षणको अनुभव भए सो को प्रमाण,
(ज) पर्यवेक्षण सम्बन्धमा संस्थाले तयार पारेको ब्रोशर, पुस्तिका, निर्देशिका वा अन्य कुनै प्रकाशन भए सो समेत,
(झ) संस्थाले तयार गरेको पर्यवेक्षक परिचालन सम्बन्धी नीति तथा कार्ययोजना ।
- (२) उपदफा १ को खण्ड (झ) को नीतिमा पर्यवेक्षक परिचालन गर्ने लैङ्गिक तथा समावेशी व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (३) यसअघि अनुमति प्राप्त गरी निर्वाचन पर्यवेक्षणमा संलग्न भएको भए आयोगबाट निर्धारित अवधि भित्रै सो को प्रतिवेदन पेश गरेको प्रमाण संलग्न गर्नुपर्ने छ ।
- (४) यसअघि निर्वाचन पर्यवेक्षणका लागि अनुमति प्राप्त गरी पर्यवेक्षण प्रतिवेदन पेश नगर्ने राष्ट्रिय संस्थाहरूलाई प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ का लागि पर्यवेक्षण अनुमति दिइने छैन ।
- (५) एक भन्दा बढी संस्थाहरू मिली खडा गरिएको संस्था वा सञ्जाल (Consortium) को हकमा त्यस्तो संस्था वा सञ्जाल गठन तथा काम गर्ने सम्बन्धमा भएको कार्य समितिको निर्णय र सम्झौता पत्र र सञ्जाल (Consortium) मा आवद्ध संस्थाका उपदफा(१) बमोजिमका कागजात समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (६) कुनै संस्था वा सञ्जालमा समावेश भएको संस्था वा सञ्जालले आफ्नो नामबाट निर्वाचन पर्यवेक्षणको लागि अनुमति प्राप्त गर्ने छैन ।
- (७) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ का लागि सातवटै प्रदेशका हिमाल, पहाड र तराईका जिल्लाहरू समावेश गरी न्यूनतम एक सय मतदान स्थलमा पर्यवेक्षण गर्न चाहने राष्ट्रिय संघ/संस्थाले मात्र पर्यवेक्षण अनुमतिका लागि निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (८) पर्यवेक्षण गर्नको लागि अनुमति दिने वा नदिने सम्पूर्ण अधिकार आयोगमा निहित रहनेछ ।
- (९) कुनै व्यक्ति वा संघ/संस्थाले गलत कार्य गरी कारवाहीमा परेको भन्ने कुरा अभिलेखबाट देखिएमा त्यस्तो व्यक्ति वा संघ/संस्थालाई पर्यवेक्षक अनुमति दिइने छैन ।

(५) पर्यवेक्षकको लागि आवश्यक योग्यता: (१) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन पर्यवेक्षण, २०७४ मा राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्थाबाट खटिने व्यक्तिको योग्यता देहाय अनुसार हुनुपर्नेछ :

- (क) नेपाली नागरिक,
  - (ख) २१ वर्ष उमेर पूरा भएको,
  - (ग) प्रवीणता प्रमाण पत्र तह वा दश जोड दुई वा सो सरह उत्तीर्ण भएको,
  - (घ) तत्काल कुनै पनि राजनैतिक दलको सदस्य नभएको,
  - (ङ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा कसुरदार ठहरी अदालतबाट सजाय नपाएको,
  - (च) निर्वाचनसम्बन्धी कसुरमा सजाय नपाएको,
  - (छ) मानसिक सन्तुलन नगुमाएको ।
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि देहायको शैक्षिक योग्यतालाई समेत पर्यवेक्षणको लागि योग्य भएको मानिनेछ :
- (क) आयोगले सञ्चालन गरेको निर्वाचनमा पर्यवेक्षणको अनुभव भएका व्यक्तिहरूको हकमा एस.एल.सी उत्तीर्ण भएको ।
  - (ख) महिलाको हकमा एस.एल.सी. उत्तीर्ण गरेको वा विगतमा आयोगबाट सञ्चालन गरेको निर्वाचनमा पर्यवेक्षणसम्बन्धी कार्यमा अनुभव भएको ।

(६) पर्यवेक्षण अनुमति प्रक्रिया : (१) पर्यवेक्षण समितिको सिफारिसमा आयोगले निर्वाचन पर्यवेक्षणका लागि संघ/संस्थाहरूलाई अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको राष्ट्रिय पर्यवेक्षण अनुमतिका लागि देहाय बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्नेछ :-
- (क) पर्यवेक्षण अनुमतिका लागि आयोगले अनुसूची - १ बमोजिम सूचना प्रकाशन गर्नेछ ।
  - (ख) खण्ड (क) बमोजिमको सूचनाका आधारमा पर्यवेक्षण गर्न चाहने संघ/संस्थाहरूले अनुसूची - २ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।
  - (ग) खण्ड (ख) बमोजिम दिइने निवेदन साथ प्राप्त कागजातहरू जाँचबुझ गर्दा कुनै कुरा स्पष्ट नभएमा त्यस्ता संघ/संस्थासँग सो एकाईले थप विवरण माग गर्न सक्नेछ ।
  - (घ) प्राप्त निवेदन माथि आवश्यक जाँचबुझ गरी एकाइले पर्यवेक्षण समितिमा पेश गर्नेछ । तर आवश्यक कागजातहरू संलग्न नभएमा वा समयमा प्राप्त नभएमा पर्यवेक्षण अनुमति सम्बन्धी निवेदन माथि कुनै कारवाही हुनेछैन ।
  - (ङ) खण्ड (घ) बमोजिम एकाइले पेश गरेको निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरेको पाइएमा समितिले आयोगमा पेश गर्नेछ ।
  - (च) पर्यवेक्षण समितिको सिफारिस समेतलाई आधार मानी आयोगले पर्यवेक्षण अनुमति प्रदान गर्ने निर्णय गर्नेछ ।
  - (छ) आयोगबाट भएको खण्ड (च) बमोजिमको निर्णयको जानकारी एकाईले सम्बन्धित संघ/संस्थाहरूलाई दिनेछ ।
  - (ज) अनुमति प्राप्त गर्ने संघ/संस्था प्रमुखले पर्यवेक्षण अनुमति पत्र लिन वा सोसँग सम्बन्धित अन्य कार्यहरू गर्न आफैँ उस्थित हुन नसक्ने भएमा अन्य कुनै व्यक्तिलाई अनुसूची - ३ बमोजिमको ढाँचामा अधिकार प्रदान गर्न सक्नेछ ।
  - (झ) पर्यवेक्षण गर्न आयोगबाट अनुमति प्राप्त गरेको संघ/संस्था प्रमुखले आफ्नो संस्थाबाट खटिने पर्यवेक्षकहरूलाई अनुसूची - ४ बमोजिमको शपथ ग्रहण गराई उक्त शपथ पत्र र नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि सहित राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचय पत्र प्राप्त गर्न एकाईमा अनुरोध गर्नुपर्नेछ ।
  - (ञ) खण्ड (झ) बमोजिम प्राप्त कागजातहरू जाँचबुझ गर्दा उपयुक्त ठहरेमा एकाईले त्यस्तो संघ/संस्थाले परिचालन गर्ने पर्यवेक्षकहरूलाई अनुसूची - ५ बमोजिम राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचय पत्र उपलब्ध गराउनेछ ।

- (ट) अनुमति प्राप्त संघ/संस्थाहरूले निर्वाचन पर्यवेक्षणमा खटिने पर्यवेक्षकहरूलाई अनिवार्य रूपमा अनुसूची - ६ मा उल्लिखित विषयहरूको अभिमुखीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- (ठ) पर्यवेक्षण संघ/संस्थाहरूले अभिमुखीकरणका लागि स्रोत व्यक्तिहरू माग गरेमा आयोगले स्रोत व्यक्ति उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
- (ड) पर्यवेक्षण गर्न अनुमति प्राप्त संघ/संस्थाहरूले निर्वाचन सम्बन्धी आवश्यक कानून एवं आयोगका अन्य प्रकाशनहरू अध्ययनका लागि माग गरेमा नियमानुसार उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
- (ढ) अनुमति प्राप्त राष्ट्रिय संघ/संस्थाले आफूले खटाउने पर्यवेक्षकहरूको अभिलेख विवरण अनुसूची-७ बमोजिम तयार गरी पेश गर्नुपर्ने छ ।
- (ण) विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गरी निवेदन दिन चाहने पर्यवेक्षण संघ/संस्था वा व्यक्तिले observer.election.gov.np मा लग अन गरी निवेदन दिन सक्नेछन ।

- (७) **क्षेत्रीय/जिल्ला निर्वाचन कार्यालय मार्फत निवेदन दिन सकिने :** (१) पर्यवेक्षण गर्न चाहने संघ/संस्थाहरूले आयोगले निवेदन माग गरेको समय भित्र सम्बन्धित क्षेत्रीय/जिल्ला निर्वाचन कार्यालय मार्फत आवश्यक कागजातहरू संलग्न गरी निवेदन दिन सक्नेछन । तर काठमाण्डौं उपत्यकाको हकमा भने आयोगमा निवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (२) क्षेत्रीय/जिल्ला निर्वाचन कार्यालयले निवेदन साथ प्राप्त कागजात उपर प्रारम्भिक जाँचबुझ गरी छिटो माध्यमबाट निर्वाचन आयोगको पर्यवेक्षण व्यवस्थापन एकाईमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (३) एकाईले आयोगबाट भएको निर्णयको जानकारी सम्बन्धित जिल्ला निर्वाचन कार्यालय र मुख्य निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयलाई दिनेछ ।
- (४) निर्वाचन कार्यालय मार्फत निवेदन दिएका संघ/संस्थाले पर्यवेक्षणमा खटाउने पर्यवेक्षकहरूको दफा ६ को उपदफा (२) को खण्ड (ढ) बमोजिमको विवरण प्राप्त भएपछि निजहरूलाई राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचयपत्र उपलब्ध गराइ एकाईले निर्वाचन कार्यालयलाई पत्राचार गर्नु पर्ने छ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिम एकाईले पठाएको विवरण प्राप्त भएपछि विवरणमा उल्लेख गरिएका पर्यवेक्षकहरूलाई निर्वाचन कार्यालयले दफा ६ को उपदफा (२) को खण्ड (ज) बमोजिम राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचय पत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (६) पर्यवेक्षण संस्थाको सहजताको लागि जिल्लाबाट उपलब्ध गराईने पर्यवेक्षक परिचय पत्रको लागत संस्था आफैले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ३

संस्थागत व्यवस्था

- (८) **निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति :** (१) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय पर्यवेक्षणको समन्वय, सहजीकरण तथा निर्देशनका लागि आयोगमा देहाय बमोजिमको निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति रहनेछ -

माननीय निर्वाचन आयुक्त (पर्यवेक्षण हेर्ने)	संयोजक
सचिव, निर्वाचन आयोग	सदस्य
सह-सचिव, प्रशासन महाशाखा, निर्वाचन आयोग	सदस्य
सह-सचिव, गृह मन्त्रालय	सदस्य
सह-सचिव, परराष्ट्र मन्त्रालय	सदस्य
उप-सचिव, योजना, अनुगमन तथा समावेशीकरण शाखा, निर्वाचन आयोग	सदस्य-सचिव

- (२) निर्वाचन पर्यवेक्षण समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

(३) समितिको कार्यविवरण देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) पर्यवेक्षणका लागि आवश्यक पर्ने नीतिगत व्यवस्थाको सिफारिस गर्ने,
- (ख) निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्न चाहने संघ/संस्थाहरूको अनुमति तथा सम्बन्धनका लागि सिफारिस गर्ने,
- (ग) पर्यवेक्षणसम्बन्धी कार्यको निर्देशन, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

(९) निर्वाचन पर्यवेक्षण व्यवस्थापन एकाई : (१) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को पर्यवेक्षणसम्बन्धी कार्यहरू गर्नको लागि आयोगमा देहाय बमोजिमको एक निर्वाचन पर्यवेक्षण व्यवस्थापन एकाई रहने छ :-

(क) सह-सचिव, प्रशासन महाशाखा	संयोजक
(ख) उपसचिव, योजना, अनुगमन तथा समावेशीकरण शाखा	सदस्य
(ग) उपसचिव, अध्ययन अनुसन्धान तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखा	सदस्य
(घ) उपसचिव, परराष्ट्र मन्त्रालय	सदस्य
(ङ) शाखा अधिकृत, योजना अनुगमन तथा समावेशीकरण शाखा	सदस्य
(च) शाखा अधिकृत, परराष्ट्र मन्त्रालय	सदस्य

एकाईको कार्यमा सहयो पुऱ्चाउन कम्प्युटर अपरेटर - ६ जना, ना.सु. वा खरिदार - २ जना र कार्यालय सहयोगी - १ जना कर्मचारी समेत रहने छन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको एकाईको बैठकमा आवश्यकता अनुसार अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ

(३) एकाईको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) पर्यवेक्षण गर्न चाहने संघ/संस्थालाई निवेदन पेश गर्न सूचना आह्वान गर्ने ।
- (ख) एकाई तथा निर्वाचन कार्यालय मार्फत पर्यवेक्षण गर्न निवेदन दिने राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाको निवेदन उपर जाँचबुझ गरी समितिमा पेश गर्ने ।
- (ग) सम्बन्धित पर्यवेक्षण संघ/संस्थालाई आयोगबाट भएको निर्णयको जानकारी गराउने ।
- (घ) अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाबाट खटिई आउने पर्यवेक्षकको प्रवेष्टाज्ञा तथा सञ्चार उपकरण महसुल सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउने ।
- (ङ) अनुमति प्राप्त पर्यवेक्षण संस्थाबाट स्रोत व्यक्तिको माग भएमा उपलब्ध गराउने ।
- (च) अनुमति तथा सम्बन्धन प्राप्त पर्यवेक्षण संस्थाहरूको लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र आवश्यकता अनुसार ब्रिफिङ र डिब्रिफिङ गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (छ) पर्यवेक्षणका लागि आयोगबाट स्वीकृती प्राप्त संस्थाहरूलाई सम्बन्धन/अनुमति दिने र त्यस्ता संस्थाका पर्यवेक्षकलाई दफा ६ को उपदफा (२) को खण्ड (अ) बमोजिम परिचय पत्र उपलब्ध गराउने ।
- (ज) अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकहरूको सुरक्षाको व्यवस्थाका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउने,
- (झ) समितिको निर्देशन बमोजिम पर्यवेक्षणसम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने,
- (ञ) आयोगले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

(१०) निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्र : (१) पर्यवेक्षणसम्बन्धी आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउन तथा एकाईको काममा सहयोग गर्न एकाई मातहत रहने गरी आयोग परिसरमा निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठित निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्रमा एकाईबाट आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था हुनेछ ।

(३) निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्रको कार्यविवरण देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) पर्यवेक्षण अनुमति, सम्बन्धन तथा परिचय पत्र प्राप्त गर्ने सम्बन्धमा आयोगबाट भएको नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत व्यवस्था तथा अन्य आवश्यक सूचना तथा जानकारी पर्यवेक्षण संघ/संस्था तथा व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउने ।
- (ख) पर्यवेक्षण अनुमति, सम्बन्धन तथा परिचय पत्र प्रदान गर्न संघ/संस्थालाई सहजीकरण गर्ने ।
- (ग) आयोगको सूचना बमोजिम पर्यवेक्षण संघ/संस्था र निर्वाचन कार्यालयबाट इमेल मार्फत प्राप्त निवेदनहरू एकाईमा पेश गर्ने ।
- (घ) पर्यवेक्षकलाई परिचय पत्र उपलब्ध गराउन पर्यवेक्षण संघ/संस्थाबाट पेश भएका विवरण तथा अन्य कागजातहरू एकाईमा पेश गर्ने ।
- (ङ) एकाईसँग समन्वय गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकहरूलाई परिचय पत्र उपलब्ध गराउने,
- (च) एकाईबाट भएको निर्देशन बमोजिम जिल्ला निर्वाचन कार्यालय तथा पर्यवेक्षण संघ/संस्था वा व्यक्तिलाई सूचना, जानकारी तथा परिपत्रहरू यथासमयमै पठाउने ।
- (११) **अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षण :** (१) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय व्यक्ति/संघ/संस्थाहरूले आयोगबाट सम्बन्धन (Accreditation) प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।
- (२) आयोगले अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षणसम्बन्धी अनुभव भएका ख्यातिप्राप्त व्यक्ति, निर्वाचन विशेषज्ञलाई मतदानको दिन निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्नका लागि आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (१२) **अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूलाई सम्बन्धन गर्ने आधारहरू :** (१) प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को पर्यवेक्षण गर्न निवेदन पेश गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूले देहायका आधारहरू पूरा गरेको हुनुपर्नेछ :-
- (क) सम्बन्धित देशको कानून बमोजिम दर्ता भएको संस्था हुनुपर्ने ।
- (ख) संस्थाको उद्देश्य सुशासन, लोकतन्त्र, निर्वाचन, मानव अधिकार र शान्ति प्रवर्द्धन गर्नेसँग सम्बन्धित भएको हुनुपर्ने ।
- (ग) आयोगबाट यस अघि सम्बन्धन प्राप्त गरी निर्वाचन पर्यवेक्षणमा संलग्न भएको भए आयोगबाट निर्धारित अवधि भित्रै सो को प्रतिवेदन पेश गरेको हुनुपर्ने ।
- (घ) आयोगबाट जारी भएको पर्यवेक्षण आचार संहिता पूर्ण पालना गर्नेछु भनी लिखित रूपमा दिएको मञ्जुरी नामा पेश गरेको हुनुपर्ने ।
- (२) कुनै व्यक्ति वा संघ/संस्थाले गलत कार्य गरी कार्यवाहीमा परेको आयोग वा नेपाल सरकारको अभिलेखबाट देखिएमा त्यस्तो व्यक्ति वा संघ/संस्थालाई पर्यवेक्षण सम्बन्धन दिइने छैन ।
- (३) कुनै व्यक्तिलाई वा संघ/संस्था पर्यवेक्षण गर्नको लागि सम्बन्धन दिने वा नदिने अधिकार आयोगमा निहित रहनेछ ।
- (१३) **अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूबाट खटिने पर्यवेक्षकहरूको योग्यता :** अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूबाट खटिने पर्यवेक्षकको शैक्षिक योग्यता कम्तीमा प्रवीणता प्रमाणपत्र तह वा दश जोड दुई वा सो सरह भएको हुनुपर्ने ।
- (१४) **अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूलाई सम्बन्धन गर्ने प्रक्रिया :** अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाहरूलाई सम्बन्धन प्रदान गर्ने कार्यविधि, सम्बन्धन गर्ने प्रक्रिया, आचार संहिता एवं त्यस्ता संघ/संस्था/व्यक्तिहरूलाई उपलब्ध गराइने सामग्री र जानकारीहरूका सम्बन्धमा आयोगले जारी गरेको "International Observers Accreditation Procedure and Code of Conduct, 2017" बमोजिम हुनेछ ।
- (१५) **पर्यवेक्षणका लागि आमन्त्रण गर्ने प्रक्रिया :** (१) पर्यवेक्षकहरूलाई देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गरी आमन्त्रण गरिनेछ :
- (क) निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्नका लागि अन्तर्राष्ट्रिय व्यक्ति तथा संघ/संस्थाहरूलाई अयोगले आमन्त्रण गर्नेछ ।

- (ख) निर्वाचनका दिन मतदान कार्यको अवलोकनका लागि नेपालस्थित संयुक्त राष्ट्र संघ, अन्तर्राष्ट्रिय संस्था एवं कूटनैतिक नियोगका प्रतिनिधिहरूलाई आयोगले अनुमति दिन सक्नेछ ।
- (ग) निर्वाचन व्यवस्थापन र निर्वाचनसम्बन्धी कार्यमा ख्यातिप्राप्त गरेका व्यक्तिलाई मतदानको दिन मतदान कार्यको अवलोकनका लागि आयोगबाट आमन्त्रण गर्न सक्ने ।
- (२) निर्वाचन पर्यवेक्षणका लागि सम्बन्धन प्राप्त संघ/संस्थाको तर्फबाट खटिने अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकहरूलाई फोटो सहितको परिचय पत्र उपलब्ध गराइनेछ ।
- (३) अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकहरूलाई सम्बन्धित देशमा रहको नेपाली दूतावासबाट उपयुक्त प्रवेषाज्ञा (Visa) उपलब्ध गराउने र सो हुन नसकेको अवस्थामा त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा उपयुक्त प्रवेषाज्ञा (Visa) उपलब्ध गराउने व्यवस्था गराइनेछ ।
- (४) निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्न चाहने अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थासँग आवश्यकता अनुसार समझदारी-पत्र (MoU) मा हस्ताक्षर गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- (५) पर्यवेक्षण गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्था वा व्यक्तिहरूले पर्यवेक्षण कार्यमा प्रयोग हुने साधन र उपकरणहरूको विस्तृत विवरण खुलाई त्यस्ता साधन वा उपकरण आयात गर्न तथा सो मा लाग्ने महसुल छुट गरिदिन अनुरोध गरेको अवस्थामा आयोगले उपयुक्त ठहर गरेमा सो को लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्नेछ ।
- (६) उपरोक्तानुसारको कार्य सम्पादन गर्दा आवश्यकतानुसार अर्थ मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय लगायतका सरकारी निकायहरूको सहयोग लिन सकिनेछ ।

परिच्छेद ४

पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको कर्तव्य र प्रतिवेदनसम्बन्धी व्यवस्था

- (१६) **अनुमति प्राप्त पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको कर्तव्य :** (१) पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछ :
- (क) आयोगबाट अनुमति प्राप्त नगरी पर्यवेक्षण कार्य गर्नु गराउनु हुँदैन ।
- (ख) पर्यवेक्षकहरू मनोनयन गर्दा यथासम्भव समावेशी नीतिलाई अवलम्बन गर्नुपर्ने छ ।
- (ग) पर्यवेक्षण कार्यमा खटिने पर्यवेक्षकहरूलाई अनिवार्य रूपमा अनुसूची - ६ मा उल्लेखित विषयमा अभिमुखीकरण वा प्रशिक्षण दिनुपर्नेछ ।
- (घ) आफ्नो संस्थाबाट खटाउने प्रत्येक पर्यवेक्षकको परिचय पत्र प्राप्त गर्नु पूर्व अनुसूची - ४ बमोजिमको सपथ गराउनु पर्नेछ र सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो संस्थामार्फत खटिने पर्यवेक्षकहरू व्यक्तिगत विवरण प्रमाणित गरी पर्यवेक्षण एकाईमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) पर्यवेक्षक खटाउँदा सबै प्रदेशका हिमाल, पहाड र तराई सबै क्षेत्र समेट्ने गरी खटाउनु पर्नेछ ।
- (च) मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षकहरूको भिड भै मतदान अधिकृतको कार्यमा बाधा नहुने गरी पर्यवेक्षकहरू खटाउनु पर्नेछ ।
- (छ) पर्यवेक्षण कार्यमा सरकारी वा सरकारी स्वामित्व वा अर्धसरकारी स्वामित्वका संघ/संस्था वा विश्वविद्यालय वा सामुदायिक विद्यालयका कर्मचारी वा शिक्षकहरूलाई खटाउन पाइने छैन ।
- (ज) पर्यवेक्षकको स्थायी बसोबास भएको वा मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको स्थानीय तहको वडामा पर्यवेक्षणका लागि खटाउन पाइने छैन ।
- (झ) पर्यवेक्षण गर्न अनुमति तथा सम्बन्धन प्राप्त गरेका संस्थाले आवश्यक कानूनी र निर्वाचनसम्बन्धी आवश्यक सूचना तथा आचार संहिता सम्बन्धित पर्यवेक्षकहरूलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (ञ) पर्यवेक्षणका लागि आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण खर्चको व्यवस्था सम्बन्धित संघ/संस्था आफैले गर्नु पर्नेछ ।

- (ट) निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयबाट सवारीपास अनुमति पत्रको सिफारिस लिनुपूर्व जिल्ला निर्वाचन कार्यालयमा पर्यवेक्षको नाम दर्ता गरी सोको प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ठ) एउटै व्यक्तिलाई एक भन्दा बढी संघ/संस्थाहरूले पर्यवेक्षको रूपमा खटाउन पाइने छैन ।
- (ड) पर्यवेक्षण कार्य समाप्त भएको तीन महिना भित्र आफ्नो आय व्यय सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
- (२) पर्यवेक्षणका लागि अनुमति तथा सम्बन्धन प्राप्त राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाले मतदान कार्य समाप्त भएको १५ दिनभित्र प्रारम्भिक प्रतिवेदन र ३० दिनभित्र अन्तिम पर्यवेक्षण प्रतिवेदन आयोगमा अनिवार्य रूपमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(१७) **पर्यवेक्षकहरूको कर्तव्य** : पर्यवेक्षकहरूले देहाय बमोजिमको कर्तव्यहरू पालना गर्नु पर्नेछ :-

- (क) निर्वाचनसँग सरोकार राख्ने सम्बद्ध पक्षसँग निर्वाचनसम्बन्धी विषयमा स्वतन्त्रतापूर्वक संवाद गर्ने,
- (ख) पर्यवेक्षण आचार संहिता अन्तर्गत रही निर्वाचनसम्बन्धी विषयमा स्पष्ट हुने,
- (ग) आयोग वा मातहतका अधिकारीहरूबाट जारी गरिएको अधिकार क्षेत्रसम्बन्धी जानकारी लिने,
- (घ) निर्वाचन प्रचार अभियान, मतदाताको निर्वाध आवत जावत, संवेदनशील निर्वाचन समाग्रीहरू (मतपेटिका, मतपत्र आदि) को ओसार-पसार, मतदान प्रक्रिया, मतगणना, निर्वाचन परिणाम र सञ्चार माध्यमहरूमा पहुँच आदि कुराको पर्यवेक्षण गर्ने,
- (ङ) निर्वाचनसम्बन्धी प्रक्रियाको विभिन्न चरणमा तोकिए अनुसार राजनीतिक दलहरूको सहभागिता रहे/नरहेको विषयमा जानकारी लिने,
- (च) निर्वाचन सम्बन्धमा परेको कुनै पनि उजुरी वा गुनासो बारे जानकारी लिने,
- (छ) मतदान केन्द्रभित्र प्रवेश गर्दा मतदान अधिकृतको अनुमति लिएर मात्र प्रवेश गर्ने, यसरी प्रवेश गर्दा मतदान केन्द्रको गोप्य कक्षमा प्रवेश नगर्ने,
- (ज) मतगणना स्थलमा निर्वाचन अधिकृतको अनुमति लिएर मात्र प्रवेश गर्ने,
- (झ) निर्वाचन परिणाम घोषणा गर्दा अपनाइने प्रक्रियासम्बन्धी जानकारी लिने,
- (ञ) पर्यवेक्षणको क्रममा आफूले प्राप्त गरेको अनुभव आदान-प्रदान गर्ने,
- (ट) निर्वाचन अधिकृतले तोकेबमोजिम मतपेटिका राखेको स्थलमा (मतदान कार्य समाप्त भई निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयमा मतपेटिका ल्याइसके पछि) बस्न सक्ने,
- (ठ) पर्यवेक्षणको क्रममा कुनै किसिमको विसङ्गति, अनियमितता, धाँधली, डर त्रास देखाई कुनै मतदान केन्द्र वा मतदान केन्द्रको वरिपरि मतदाताहरूलाई स्वतन्त्रता पूर्वक मतदानबाट बञ्चित गर्ने कार्य आदि भएको देखेमा सो सम्बन्धी जानकारी तुरुन्त निर्वाचन आयोग/निर्वाचन अधिकृत/मतदान अधिकृत/क्षेत्रीय वा जिल्ला निर्वाचन कार्यालयलाई गराउनु पर्ने ।

परिच्छेद- ५

निर्वाचन पर्यवेक्षणको सम्बन्धमा निर्वाचन अधिकृत, निर्वाचन अधिकारी र मतदान अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार

(१८) **निर्वाचन अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार** : निर्वाचन पर्यवेक्षणका सन्दर्भमा निर्वाचन अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) निर्वाचन आयोगबाट जारी भएको पर्यवेक्षण निर्देशिका बमोजिम पर्यवेक्षणसम्बन्धी काम गर्ने, गराउने ।
- (ख) आयोगबाट स्वीकृति प्राप्त राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षकहरूलाई पर्यवेक्षण कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- (ग) पर्यवेक्षकहरूले माग गरेका मतदान केन्द्र, मतदाताको विवरण, तालिम, जनशक्ति आदि जस्ता निर्वाचन सम्बन्धी विवरणहरूको सूचना उपलब्ध गराउने ।

- (घ) पर्यवेक्षकहरूले कुनै मतदान केन्द्रको पर्यवेक्षण गर्ने सम्बन्धमा सुरक्षा माग गरेमा सो को आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- (ङ) पर्यवेक्षकहरूले माग गरेमा हलुका सवारी साधनलाई सवारी पासको व्यवस्था मिलाउने ।
- (च) पर्यवेक्षकहरू उपर कुनै भवितव्य पर्न गएमा तत्काल उद्धारको व्यवस्था मिलाउने ।
- (छ) पर्यवेक्षण आचार संहिताको उल्लङ्घन गरी पर्यवेक्षण गरेको पाइएमा पर्यवेक्षण गर्न रोक लगाउनुका साथै निजलाई दिइएको परिचय पत्र रद्द गरी सो को जानकारी निर्वाचन आयोगलाई तत्काल गराउने ।
- (झ) निर्वाचन कार्यालयमा पर्यवेक्षकको नाम दर्ता गरेको प्रमाणका आधारमा मतदानको दिन पर्यवेक्षक संघ/संस्थालाई सवारी अनुमति पत्रको लागि सिफारिसको व्यवस्था मिलाउने ।

(१९) **निर्वाचन अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार** : निर्वाचन पर्यवेक्षणका सम्बन्धमा यस निर्देशिकामा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त निर्वाचन अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) आयोगबाट जारी भएको सूचना बमोजिम पर्यवेक्षणका लागि पेश भएका निवेदनहरूको प्रारम्भिक जाँचबुझ गरी यथाशीघ्र आयोगमा पठाउने ।
- (ख) आयोगबाट पर्यवेक्षण अनुमति पाएका संघ/संस्थाहरूबाट खटिने पर्यवेक्षकहरूलाई आयोगबाट उपलब्ध गराइएको PDF अनुसार राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचय पत्र उपलब्ध गराउने र सो को अभिलेख राख्ने ।
- (ग) पर्यवेक्षकहरूले माग गरेका जानकारीहरू सम्भव भएसम्म उपलब्ध गराउने ।
- (घ) निर्वाचन कार्यालयमा आउने पर्यवेक्षकहरूको अभिलेख राख्ने ।
- (ङ) पर्यवेक्षण आचार संहिताको उल्लङ्घन गरी पर्यवेक्षण गरेको पाइएमा पर्यवेक्षण गर्न रोक लगाई सो को जानकारी मुख्य निर्वाचन अधिकृत र निर्वाचन आयोगलाई तत्काल गराउने ।
- (च) पर्यवेक्षणको क्रममा सहजीकरण गर्न आवश्यक अन्य कार्य गर्ने ।

(२०) **मतदान अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार** :- निर्वाचन पर्यवेक्षणका सन्दर्भमा मतदान अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) पर्यवेक्षक परिचय पत्र लगाएर आउने पर्यवेक्षकहरूलाई मतदान केन्द्रको तोकिएको क्षेत्रमा प्रवेश गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- (ख) पर्यवेक्षकको परिचयको थप प्रमाण आवश्यक परेमा पर्यवेक्षकसँग माग गर्ने ।
- (ग) पर्यवेक्षकले माग गरेका विवरणहरू सम्भव भएसम्म उपलब्ध गराउने ।
- (घ) निर्वाचनको पर्यवेक्षण गर्न दिदा मतदान भइरहेको समयमा मतपत्र, मतदाता नामावली, स्वस्तिक छाप, छापदानी तथा मतपेटिका जस्ता सम्बेदनशील मतदान सामग्रीहरू हातले छुन वा मतदान गरिरहेको कक्षमा प्रवेश गर्न र मतदाताले मतसंकेत गरिरहेको अवस्थाको अवलोकन गर्न नदिने ।
- (ङ) मतदान केन्द्रमा भिडभाड हुन नदिने एक पटकमा बढिमा ३ (तीन) जना पर्यवेक्षकहरूलाई मात्र मतदान केन्द्रभित्र प्रवेश गर्न दिन तर मतदान अधिकृतले आवश्यक ठानेमा त्यस्तो सङ्ख्यालाई कम गर्न समेत सक्नेछ ।
- (च) पर्यवेक्षण आचार संहितामा उल्लेख भएका कुराहरूको पालना नगरी पर्यवेक्षण गरेको पाइएमा पर्यवेक्षण गर्न रोक लगाउनुका साथै निजलाई दिइएको परिचय पत्र खिची सोको जानकारी तत्काल निर्वाचन अधिकृतलाई दिने ।
- (छ) आफ्नो मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षण गर्न आउने पर्यवेक्षकहरूको अभिलेख पोलबुकमा राख्ने ।

परिच्छेद-६

विविध

- (२१) पर्यवेक्षण संघ/संस्थालाई प्रतिवेदन प्राप्त भएको जानकारी दिने: निर्वाचन पर्यवेक्षण संघ/संस्थाहरूले पर्यवेक्षण गरेको अन्तिम प्रतिवेदन बुझाएपछि आयोगले धन्यवाद सहित त्यस्तो प्रतिवेदन प्राप्त भएको जानकारी सम्बन्धित संघ/संस्थाहरूलाई उपलब्ध गराउन सक्ने छ ।
- (२२) निर्वाचन पर्यवेक्षण अनुमति पत्र खारेज हुने : आयोगबाट जारी गरिएको पर्यवेक्षण अनुमति देहायको अवस्थामा खारेज हुन सक्नेछ :-
- (क) आयोगबाट जारी गरिएका नियम, निर्देशिका, निर्देशनहरूको उल्लंघन गरेमा ।
  - (ख) निर्वाचनमा कुनै उम्मेदवार वा राजनीतिक दलप्रति भ्रुकाव देखिने व्यवहार प्रस्तुत गरेमा
  - (ग) आयोगबाट निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीहरूको कर्तव्य पालनमा कुनै व्यवधान खडा गरेको पाइएमा,
  - (घ) निर्वाचन पर्यवेक्षणसम्बन्धी आचार संहितामा उल्लेख भएका अन्य प्रावधानहरूको उल्लंघन गरेमा ।
- (२३) बाधा अड्काउ फकाउने : यो निर्देशिकाको कार्यन्वयन गर्दा कुनै बाधा आइपरेमा आयोगले आवश्यक आदेश जारी गरी त्यस्ता बाधा अड्काउ फकाउन सक्ने छ ।

अनुसूची-१

(दफा ६ उपदफा (२) को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्ने सम्बन्धी सूचनाको नमूना

प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को पर्यवेक्षण गर्न अनुमति चाहने संघ/संस्था/व्यक्तिहरूबाट यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले १५ दिनभित्र आयोगमा पर्यवेक्षण अनुमतिको लागि प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७४ बमोजिम तपसिलमा उल्लिखित कागजातहरू सहित अनुसूची - २ को ढाँचामा निवेदन दिनुहुन सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि अनुरोध गरिन्छ । उपत्यकाको हकमा निर्वाचन आयोगमा र अन्य जिल्लाहरूको हकमा सम्बन्धित क्षेत्रीय वा जिल्ला निर्वाचन कार्यालयमा निवेदन दिन सकिनेछ ।

निवेदनको नमूना www.election.gov.np बाट डाउनलोड गर्न सकिने छ । विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गरी निवेदन दिन चाहने संघ/संस्थाले observer.election.gov.np मा लग अन गर्न सक्नुहुनेछ ।

निवेदनसाथ संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरू:

- (क) संघ/संस्था दर्ताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- (ख) संस्थाको उद्देश्य सुशासन, लोकतन्त्र, निर्वाचन र शान्ति प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित भएका संस्थाको विधानको उद्देश्यको प्रतिलिपि,
- (ग) त्यस्तो संघ/संस्था नविकरण भएको निस्साको प्रतिलिपि,
- (घ) संघ/संस्थाको विधानको प्रतिलिपि,
- (ङ) संघ/संस्थाको कार्यक्रम एवं लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको प्रतिलिपि,
- (च) संस्थाका कार्य समितिका पदाधिकारीहरूको नामावली,
- (छ) विगतमा गरेका राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय निर्वाचन पर्यवेक्षणको अनुभव भए सो को प्रमाण,
- (ज) पर्यवेक्षण सम्बन्धमा संघ/संस्थाले तयार पारेको ब्रोशर, पुस्तिका, निर्देशिका वा अन्य कुनै प्रकाशन भए सो समेत,
- (झ) संघ/संस्थाले तयार गरेको पर्यवेक्षक परिचालनसम्बन्धी नीति ।

अनुसूची-२
(दफा ६ (२) खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)

पर्यवेक्षण निवेदन फाराम

विषय: पर्यवेक्षण अनुमतिको लागि निवेदन पेश गरेको ।

श्री निर्वाचन आयोग,
कान्तिपथ, काठमाण्डौ ।

प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन २०७४ को निर्वाचन पर्यवेक्षण अनुमतिको लागि आयोगले प्रकाशित गरेको सूचनामा उल्लेखित आवश्यक कागजातहरू यसै निवेदन साथ संलग्न गरी पेश गरेको छु ।

निर्वाचन आयोगले भर्नुपर्ने
निवेदन फाराम दर्ता नं. र मिति.....

१. संघ/संस्थासम्बन्धी जानकारी

संघ/संस्थाको नाम: .....

कार्य क्षेत्र: .....

संघ/संस्थाको दर्ता नं. ....

स्थान: .....

दर्ता मिति.....

संघ/संस्थाको ठेगाना : .....

टेलिफोन नं.: .....

फ्याक्स: .....

इमेल: .....

वेबपेज: .....

नविकरण भएको मिति : .....

कार्य समिति गठन भएको मिति

.....

२. संघ/संस्थाको प्रमुख:

नाम: .....

टेलिफोन/मोवाइल नं..... फ्याक्स: .....

इमेल: .....

३. यसअघि पर्यवेक्षण गरेको भए सो को प्रतिवेदन आयोगमा बुझाएको मिति :

४. खटिने पर्यवेक्षकहरूको अनुमानित संख्या: .....

प्रदेश	जिल्ला	दलित		आदिवासी/ जनजाति		खस आर्य		मधेशी		थारू		मुस्लिम		पिछडिएको क्षेत्र		अपाङ्ग वा अल्पसंख्यक		अन्य		कूल जम्मा			
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	जम्मा	
प्रदेश नं. १	हिमाली																						
	पहाडी																						
	तराई																						
प्रदेश नं. २	तराई																						
प्रदेश नं. ३	हिमाली																						
	पहाडी																						
	तराई																						
प्रदेश नं. ४	हिमाली																						
	पहाडी																						
	तराई																						
प्रदेश नं. ५	हिमाली																						
	पहाडी																						
	तराई																						
प्रदेश नं. ६	हिमाली																						
	पहाडी																						

अनुसूची-३
(दफा ६ (२) (ज) सँग सम्बन्धित)

सम्पर्क व्यक्तिका लागि अख्तियारनामा

पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको नाम: .....

पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको प्रमुखको नाम/थर .....

ठेगाना: .....

ईमेल.....

सम्पर्क व्यक्ति सम्बन्धी विवरण:-

नाम, थर..... ठेगाना: .....

ईमेल: ..... फ्याक्स: .....

टेलिफोन नं.: ..... मोबाइल नं.: .....

अख्तियारनामा पाउने व्यक्तिको दस्तखतको नमुना :

पर्यवेक्षण संस्थाको तर्फबाट निम्नलिखित कार्य गर्नका लागि म सम्पर्क व्यक्तिलाई अख्तियारनामा प्रदान

गर्दछु:

(१) निर्वाचन आयोग र अन्य निकायबाट कागजात एवम् सामग्रीहरू प्राप्त गर्न र पेश गर्न,

(२) आवश्यक कागजपत्रहरूमा दस्तखत गर्न ।

संघ/संस्थाको छाप
दस्तखत

संघ/संस्था प्रमुखको

द्रष्टव्य : कृपया सम्पर्क व्यक्तिको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि यसै साथ संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची-४
(दफा ६ (२) (भ) सँग सम्बन्धित)

राष्ट्रिय पर्यवेक्षकको शपथ-पत्र

पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको नाम:

.....

पर्यवेक्षकसम्बन्धी विवरण:

नाम थर: .....

ठेगाना:.....

लिङ्ग : पुरुष

महिला

टेलिफोन नं.: ..... मोबाइल नं.....

इमेल: ..... फ्याक्स: .....

पर्यवेक्षण सम्बन्धि अनुभव : .....

मैले निर्वाचन अयोगबाट जारी भएको पर्यवेक्षक आचार संहिता राम्रोसँग अध्ययन गरेको छु र उल्लिखित पर्यवेक्षण संस्थाबाट निर्वाचन सम्बन्धी आवश्यक प्रशिक्षण प्राप्त गरेको छु वा गर्नेछु ,
म हाल कुनै राजनीतिक दलको सदस्य छैन,
निर्वाचन आयोगबाट जारी गरिएको पर्यवेक्षण आचार संहिता र निर्वाचनसम्बन्धी कानूनहरूको पालना गर्दै स्वतन्त्र एवं निष्पक्ष ढंगबाट पर्यवेक्षण सम्बन्धि काम गर्ने शपथ लिन्छु ।

संलग्न:

(१) नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(२) मतदाता परिचय पत्रको प्रतिलिपि (मतदाता नामावलीमा नाम दर्ता गरेको भए मात्र)

(३) पासपोर्ट साइजको फोटो १ प्रति

(४) पर्यवेक्षकको शैक्षिक योग्यता :.....तह उत्तीर्ण (माथिल्लो शैक्षिक योग्यताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि संलग्न गर्ने)

पर्यवेक्षकको दस्तखत :

स्थान र मिति:.....

संघ/संस्थाको छाप
दस्तखत:

संघ संस्था प्रमुखको

राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचय-पत्रको नमूना

निर्वाचन आयोग, नेपाल
ELECTION COMMISSION, NEPAL

प्रवेश सभा र प्रतिनिधि सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४
राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचय - पत्र

प.प.नं. : .....

नाम/थर : .....

अनुमति प्राप्त संघ/संस्थाको
नाम : .....

परिचय पत्र बहाल रहने अवधि : .....

परिचय पत्र पाउनेको सही : .....

निर्वाचन आयोगको आधिकारिक व्यक्तिको
सही : .....

नाम : .....

पद : .....

स्थान : .....

मिति : २०७४/...../.....

संस्था प्रमुखको दस्तखत :

परिचयपत्र बाहकलाई मतदान केन्द्र र मतगणना स्थलसम्म प्रवेश अनुमति रहनेछ ।

**पासपोर्ट साईजको
फोटो ।**

Website: www.election.gov.np
Email: sec_planning@gmail.com
sec@election.gov.np

पर्यवेक्षकले पालन गर्नुपर्ने कुराहरू:-

निर्वाचन आयोगबाट जारी गरिएको पर्यवेक्षक आचार संहितामा उल्लिखित कुराहरूको पालना गर्नुपर्दछ ।

आचार संहिताका महत्वपूर्ण प्रावधानहरू:

- १) निर्वाचन आयोगको सम्मान र प्रतिष्ठामा आघात आउने कार्य गर्नु हुँदैन ।
- २) नाफ्तो भूमिका स्वतन्त्र, निष्पक्ष एवम् वस्तुनिष्ठ भई पूरा गर्नुपर्दछ ।
- ३) पर्यवेक्षण गर्दा व्यवहारिक एवम् फरकिलो दृष्टिकोण राख्नुपर्दछ ।
- ४) पर्यवेक्षण गर्दा निर्वाचन कार्यमा बाधा पुऱ्याउनु हुँदैन ।
- ५) निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकारको सम्मान गर्नुपर्दछ ।
- ६) मतदान केन्द्रमा पर्यवेक्षण गर्दा मतसङ्केत कार्यको तोकिएको स्थानबाट अवलोकन गर्नुपर्दछ ।
- ७) मतदान केन्द्र भित्र मतदातासँग कुराकानी गर्नु हुँदैन ।
- ८) मतदान केन्द्रमा कुनै दल वा स्वतन्त्र उम्मेदवारको समर्थन वा विरोध हुने गरी कुनै कुरा व्यक्त गर्न, गराउन, प्रचार प्रसार वा प्रदर्शन गर्नु हुँदैन ।

यो परिचयपत्र हराएको खण्डमा, पाउनु हुने महानुभावले कृपया निर्वाचन आयोगको कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा बुझाई दिनुहोला ।

अनुसूची-६
(दफा ६ (२) (ट) सँग सम्बन्धित)

अभिमुखीकरणका विषयहरू

१. निर्वाचनको तयारी :

- निर्वाचन कार्यक्रम
- निर्वाचन अधिकृतहरूको नियुक्ति, तालिम र कार्यालय स्थापना सम्बन्धी व्यवस्था
- निर्वाचन सामग्रीहरूको व्यवस्थापन
- मतदान अधिकृतहरूको नियुक्ति र तालिम
- निर्वाचन सामग्रीहरू लगायत कर्मचारीहरूको मतदान केन्द्रसम्म पहुँचको व्यवस्था
- आचार संहिता र अनुगमनको व्यवस्था
- निर्वाचनको समग्र सुरक्षा व्यवस्थापन
- सञ्चार व्यवस्था

२. निर्वाचन प्रक्रिया :

- मतदान केन्द्रहरू रहने स्थानहरू,
- सर्वदलीय बैठक
- मतदान समय
- मतदान केन्द्र सुरक्षा व्यवस्था
- सञ्चार र अनुगमन प्रणाली
- मतदान सञ्चालन प्रक्रिया
- मतदान प्रक्रियामा महिला तथा अन्य पिछडिएका वर्ग समुदायको पहुँच
- मतदान समाप्त भए पछिका प्रक्रियाहरू, मतपेटिका संकलन र ढुवानी व्यवस्था
- मतगणनासम्बन्धी व्यवस्था
- निर्वाचन परिणाम
- सङ्कटकालीन व्यवस्थापन र उद्धार

अनुसूची-७
(दफा ६ (२) (ठ) सँग सम्बन्धित)

पर्यवेक्षण संघ/संस्थाको नाम :
ठेगाना :

प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन, २०७४ को पर्यवेक्षणका लागि खटाइने
पर्यवेक्षकहरूको विवरण :

क्र.सं.	पर्यवेक्षकको नाम, थर	स्थायी ठेगाना	लिंग	उमेर	महिला/दलित/आदिवासी जनजाति/पिछडिएको वर्ग /अपाङ्गता भएको व्यक्ति	शैक्षिक योग्यता	खटाइने स्थानको नाम		
							मतदान स्थलको नाम	गाँउपालिका /नगरपालिकाको वडा नं.	जिल्ला

संस्था प्रमुखको नाम :

दस्तखत :

मिति :